

GİRİŞİMCİ KENT BAĞLAMINDA TÜRKİYE'DEKİ ANAKENT BELEDİYELERİNE SAHİP İLLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Z. İsmet Anadol KOYUN
Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yüksek Lisans
utku441@hotmail.com

Doç. Dr. M. Şükrü MOLLAVELİOĞLU
Yüzüncü Yıl Üniversitesi, İktisat Bölümü
m_sukruhotmail.com

ÖZ

Girişimcilik faaliyetlerinin en etkin sürdürüldüğü kentsel mekanlar, gerek girişimcilerin gerekse de kentsel gelişmenin merkezi olma rolünü üstlenmekte ve 'Girişimci Kent' olgusunun temel bileşeni ise girişimcilik oluşturmaktadır. Girişimciliğin ekonomi açısından önemi dikkate alındığında, kentlerin girişimci yetiştirme potansiyeli hem genel ekonomi hem de kent ekonomisi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda bu çalışmanın konusu Türkiye'deki Ana Kent Belediyesine sahip illerin "Girişimci Kent" açısından değerlendirilmesini içermektedir. Çalışmada Ana Kent Belediyesine sahip 30 il örneğinden hareketle ve 2013 verileri dikkate alınarak girişimci kent olgusu değerlendirilmektedir. Değerlendirme yapmak üzere oluşturulan yapı yedi temel bileşenden oluşmaktadır. Bu bileşenler; Düzenleyici Çevre, Altyapı, Piyasa Koşulları, Sermaye Erişimi, Beşeri Sermaye, Yenilik ve Kültür'dür. Standartlaştırma ve bileşik endeks yöntemlerinin kullanıldığı çalışmada, her bir kente ilişkin belirleyen skorları oluşturulmakta ve bu skorlar birleştirilerek her bir kent için girişimcilik endeks değeri elde edilmektedir. Çalışma sonucuna göre, endeks değeri en yüksek olan İstanbul ili girişimci kent sıralamasında birinci sırada yer almaktadır.

Anahtar kelimeler: Girişimci Kent, Endeks, Ekonomik Gelişme, Anakent, Girişimcilik

Evaluation of Provinces Which Have Metropolitan Municipalities in Turkey in Context of Entrepreneur City

Abstract

Urban spaces in which entrepreneurship activities are conducted efficiently, undertake role of being central for entrepreneurs and urban improvement and are accepted as the major component of "Entrepreneur City" concept. Based on these findings and current financial facts, 30 cities which have metropolitan municipality were evaluated in context of "Entrepreneur City" according to data from year 2013. Framework set for evaluation was formed with 7 components. Such components were Regulatory Environment, Infrastructure, Market Conditions, Access to Capital, Labor force, Innovation and Culture. In this study which uses standardization and composite index methods, indicator scores was formed for each city and entrepreneur city index was found for each city by combining those scores. According to result of the study, İstanbul city which has the highest index value was found in the first place in entrepreneur city index gradation list.

Keywords: Entrepreneur City, Index, Economic Development, Metropolis, Entrepreneurship

Giriş

İktisat biliminde temel üretim faktörleri emek, sermaye, doğal kaynak ve girişimci olarak tanımlanmaktadır. Girişimci diğer üretim faktörlerini bir araya getirme ve bu faktörleri kârlı alanlara yönlendirme rolüyle hem kaynak dağılımında etkinliğin sağlanmasına hem de yenilikler ile ekonomik büyümeye katkı sağlamaktadır. Özellikle günümüz dünyasındaki yoğun rekabet ortamında girişimcilerin oynadığı bu rol daha da önemli hale gelmektedir. Bu nedenle bir üretim faktörü olarak girişimciliğe verilen önem her geçen gün daha fazla artmaktadır.

Girişimciliğin öneminin her geçen gün artması, girişimciliğin artırılmasına, desteklenmesine ve ölçülmesine yönelik yapılan çalışmaların artmasına yol açmaktadır. Girişimciliğin

desteklenmesinde önemli bir unsur teşkil eden mekânsal özelliklerden dolayı, konunun kent bağlamı içerisinde ele alınması önem kazanmaktadır. Konunun kent bağlamında ele alınması “Girişimci Kent” olgusuyla karşı karşıya kalınmasına yol açmaktadır. Bu çalışmada girişimcilik olgusu girişimci kent bağlamında ele alınmakta ve buradan hareketle Türkiye’de Ana Kent Belediyesine Sahip otuz il üzerinden girişimci kent olgusu tartışılmaktadır.

Türkiye’de Ana Kent Belediyesine sahip bulunan 30 ilin girişimci kent bağlamında durumunu değerlendirmeyi amaçlayan bu çalışma, temel olarak üç ana başlık çerçevesinde şekillenmektedir. Birinci başlık altında girişimci kent olgusu tartışılmakta ve girişimci kentin özellikleri ortaya konulmaya çalışılmaktadır. İkinci başlık altında girişimciliğin ölçülmesi konusu ele alınmakta ve girişimci kentin değerlendirilmesine yönelik yazın taraması sunulmaktadır. Üçüncü başlık altında ise çalışmada kullanılan veriler ile yöntem tartışılarak, uygulama sonucunda elde edilen sonuçlar değerlendirilmektedir.

Çalışmanın, girişimci kent olgusunu uygulamalı olarak ele alması ve Türkiye’de bu konuda yapılmış sınırlı sayıda çalışmanın bulunması konunun incelenmesini önemli kılmaktadır.

1. Girişimci Kent Olgusu ve Gelişimi

Kent farklı ölçütlere göre tanımlanabilen mekânsal büyüklüklerdir. Bu ölçütler, istihdam yapısı, ekonomik faaliyet, nüfus yoğunluğu, iş bölümünün yaygınlaşması, heterojenliğin boyutu gibi birçok farklı ölçütü içermektedir (Topal, 2004:276). Genel bir tanımlama yapılacak olursa kentler, “sosyo-ekonomik ve kültürel özellikleri yönetim durumu ve nüfus bakımından kırsal alanlardan ayırt edilebilen, genellikle tarımsal olmayan üretimin yapıldığı, daha önemlisi hem tarımsal hem de tarım dışı üretim, dağıtım ve denetim işlevlerinin toplandığı, teknolojik gelişme derecelerine göre belirli bir büyüklük, heterojenlik ve bütünleşme düzeyine varılmış, ikincil toplumsal ilişkilerin, toplumsal farklılaşma, uzmanlaşma ve hareketliliğin yaygın olduğu yerleşim alanlarıdır” (Kızılcıkelik, 2000:114). Günümüzde küreselleşmenin yaygınlaşması kentlerin bu işlevlerini artırmakta, bunun dışında piyasa ekonomisi kurallarının olabildiğince iyi işlediği mekânlar yaratmayı da içeren bir sürece dönüşmektedir. Bu bağlamda günümüzde kentler, uluslararası sermayeyi kendine çekebilmek için diğer kentlerle yarışa girebilmektedir (Şahin, 2010: 14-15). Bu durum kentlerin girişimcilik olgusu ile birlikte ele alınmasına ve dahası kentler arasında bir hiyerarşinin oluşmasına yol açmaktadır (Friedman, 1986:72). Bundan dolayı kentler, ulus devletinin alternatifini olarak sermayeye en çok hizmet edecek mekânlar olarak yeniden düzenlenmektedir. Diğer bir ifade ile hem sermaye akışını kontrol edecek hem de sermayenin kendisini yeniden değerlendirme sürecinde büyütmesini sağlayacak mekânlar olarak girişimci kent söylemi kullanılmaya başlanmaktadır (Özkan ve Sıdal, 2008:28). Bununla birlikte, küreselleşen dünya, kentler için genellikle iki ortak hedef belirlemektedir. Bunlardan birincisi kentlerin kendi yerel dinamikleriyle bir kalkınma sürecini başlatmalarını ifade eden yerel kalkınma hedefidir. İkincisi ise kentlerin daha fazla sermaye birikimi elde etmek için kendi aralarında başlattıkları yarışmanın bir sonucu olan rekabettir (Gales, 2003:285).

Girişimciliğin kent kavramıyla bütünleşmesini ifade eden girişimci kent tanımı ise üç temel unsura dayanmaktadır. Bunlardan birincisi, kentin imajı belirlenirken rekabetçi ve piyasacı bir söylem geliştirmektedir. İkincisi, ekonomik kalkınmaya, yatırım ve nispi olarak refah düzeyi daha yüksek olan sosyal grupları kente çekmeye dayalı politikalara öncelik vermektedir. Üçüncüsü ise klasik yerel yönetim anlayışından kamu-özel sektör ortaklıkları gibi yönetim anlayışlarına geçişi sağlamak ve bunu yaparken de özel sektöre kentteki yerel kamu yararının, önceliklerin, yönetim biçimlerinin belirlenmesinde, projelerin tayini ve uygulamasında imtiyazlar vermektir (Özışık, 2012). Bu bağlamda genel bir değerlendirme yapılacak olursa, girişimci kentler rekabeti artırmak amacıyla, yönetim mekanizmaları eşliğinde kurgulanan ve yeni ekonomik modelde öncü role sahip aktif mekânlar olarak ortaya çıkmaktadır. Girişimci kentlerde merkezi rolü girişimci kültürü, girişim toplumu, yenilikçi çevre, ağlar, stratejik ittifaklar, ortaklıklar, yönetim vb. söylemlerin oynadığı görülmektedir (Jessop, 2006:384).

Girişimci kentlerin ortaya çıkışı ve gelişimi kentleşme olgusunun tarih içerisindeki seyrinden bağımsız olarak ele alınamaz. Sanayi devrimiyle birlikte, sanayileşmenin hızlanması ve hizmetler sektörünün giderek yaygınlaşması, kırsal nüfusun kentlere göçünde önemli nedenlerden biri olmuştur. Çünkü sanayi ve hizmetler sektörü kırsal ekonomik faaliyet olan tarım sektöründen daha fazla katma

değer üretebilmekte ve bu da kent alanlarındaki insanların refah düzeyinin yükselmesine yol açmaktadır. Dolayısıyla kentlerde refah düzeyinin yükselmesi sosyal faaliyetlerin çeşitlenmesini ve kentlerin cazibe alanları haline dönüşmesini beraberinde getirmektedir. Bunların yanında, makineleşmenin hızlanması da, kırsal alanlarda istihdam sorunlarının yaşanmasına yol açmakta ve kentlere yönelik göçün hızlanmasında temel bir neden olmaktadır. Bu durumun en güzel anlatımlarından birini John Steinbeck'in ünlü Gazap Üzümleri romanı ortaya koymaktadır.

Kent alanlarında meydana gelen yoğunlaşmalar, birikim süreçlerinin mekâna olan bağımlılığı üzerinden değerlendirildiğinde, yeni bir birikim rejiminin oluşturulma çabalarının sanayi sonrası ya da post-fordist olarak adlandırılan dönemde meydana gelen değişimlere dayandığı görülmektedir. Sanayi ekonomisinin temel bir karakteri olan ulus devlet düzlemine oturan birikim sürecinin mekâna bağımlılığı olgusu 1980'lerin başına kadar bu özelliğini devam ettirmektedir. Bu tarihten sonra bilgi teknolojilerinde yaşanan gelişmeler ile ortaya çıkan bilgi ekonomisi, birikim süreçlerinin mekâna bağımlılığını ortadan kaldırmaktadır (Candan vd., 2004: 342). İletişim ve ulaşım konusunda yaşanan devrim niteliğindeki gelişmeler, mekâna bağımlı olmayan kapitalist birikim rejimini oluşturmakta ve fordist dönemde gözlemlenen kent mekanında fabrikaya bağlı kitlesel seri üretimden yavaş yavaş kopuşlar yaşanarak, reel üretimden çok hizmet ve bilgi teknolojilerine dayalı bir üretime kayma yaşanmaktadır. Böylece Fordist dönemin dikey, hiyerarşik ve katı yönetim ve organizasyon yapılarına karşın post-fordist dönemde birikim rejiminin kendini yeniden ve daha hızlı biçimde üretmek ve olası krizlere karşı daha dayanıklı ve daha aktif reaksiyon gösterebilmesi açısından yatay, daha küçük ölçekli ve esnek bir üretim biçimi geliştirildiği görülmektedir (Sönmez, 2005: 17).

Kentler de bu köklü değişimden paylarını almakta, özellikle batı ülkelerinde farklı bir kentleşme sürecinin yaşandığı görülmektedir. Pek çok kent "sanayisizleşme" adı verilen yeni bir süreci yaşamaya başlamıştır. Artık kent merkezleri fordist dönemin üretim, birikim ve refah paylaşım merkezi olma konusundaki eski canlılığını yitirmiştir. Kentler, giderek atıl hale gelen fabrikalardan ve onun ve çevresindeki diğer yapılardan temizlenme sürecine girerken, fabrika çevresindeki işçi mahalleleri ve sosyal yaşam alanları üretimden kopma sürecinde giderek gözden düşmeye başlamışlardır. Ancak bu kentlerin tamamen gözden düştüğü anlamına gelmemekte, kent mekânının farklı biçimde yeniden değerlendirilmesine yönelik yeni yaklaşımların çekim alanına girmesine olanak sağlamaktadır (Newman ve Thornley, 2005'den aktaran, Sönmez, 2005: 17). Çünkü küresel pazar etrafında şekillenen küresel bir ekonomi oluşmakta ve bu çerçevede ulus-devlet sınırları küresel ekonomi için engel teşkil etmektedir. Bu noktada kentler yeni işlevler yüklenerek, önemli bir aktör olmaya başlamışlardır. Dolayısıyla küresel ekonomik aktiviteleri çekebilen kentler, söz konusu durumdan ekonomik avantajlar elde etmeye başlamış ve kentler arasında yarışma ortamı oluşturma hedeflenmiştir (Sönmez, 2005: 17).

Ayrıca, günümüzde artık-değerin dolaşımının oldukça hızlanması, zenginliğin akış oranı üzerinden ölçülmesine yol açmakta (Harvey, 2003: 242) ve böylece mekâna bağlı kalmamak başta firmalar olmak üzere her türlü faaliyetin sınır ötesi düzeye taşınmasına yol açmaktadır. Bundan dolayı yeni yatırım alanı olma potansiyeli yüksek olan kentler, firmaları çekebilme üzere neo-liberal politikaların gerekleri doğrultusunda düzenlenmeye başlanmakta ve bu bağlamda yönetim ve girişimcilik kavramları ekseninde küresel kent söylemleri ortaya çıkmaktadır (Özkan ve Sidal, 2008: 28). Bu süreçte "esnek birikim rejimi" çerçevesinde, kamu tarafından kitlesel olarak sunulan hizmetlerin artık özel sektör eliyle, tüketici tercihleri doğrultusunda yapılması söz konusu olmaktadır. Artık yerel yönetimlere yüklenen görev, özelleştirmenin "moderatörü" olmak ve uluslararası sermaye için yerel mekânı çekici kılmak olmaktadır (Şener, 2003: 7). Diğer bir ifade ile ulus-devletin ekonomik ve siyasi sınırlarına dayalı sosyal amaçlar önemini kaybederken, giderek yükselen eğilim, küresel ekonomi koşullarına adapte olarak, küresel sermayenin kente yatırım yapmasını sağlayacak gerekli düzenlemeleri yapmak, kenti çekici hale getirmek suretiyle küresel ekonominin nimetlerinden azami faydayı elde etmek biçimine dönüşmüştür. Bu amaçla ifade edilen hedeflerin gerçekleştirilmesi için özel sektör ve yerel yönetimler birlikteliğinde ortak çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Bu çerçevede dünya çapında ilgi odağı olan, uluslararası sermayenin yatırım yapma isteğini arttıran girişimci kentler oluşturmak amaçlanmıştır (Koch, 2003: 7). Diğer bir ifade ile kentleşmede meydana gelen hızlı gelişmelerin yol açtığı kent yapılarındaki değişimlerin bir sonucu olarak girişimci kent olgusu ortaya çıkmıştır.

2. Girişimci Kentlerin Değerlendirme Yöntemleri

Girişimci kentlerin değerlendirilebilmesi için öncelikle girişimciliğin nasıl ölçülebileceği veya değerlendirilebileceğine ilişkin yöntemlerin neler olduğunun ortaya konması gerekmektedir. Girişimciliğin çok yönlü bir kavram olması, belirli bir alandaki girişimsel faaliyetlerin toplam miktarını yansıtacak toplulaştırılmış bir ölçüm oluşturmayı zorlaştırmaktadır. Bununla birlikte, örneğin girişimciler tarafından yapılan yeniliklerin sayısı hesaplanabilirse veya girişimciler tarafından yüklenen belirsizliklerin miktarı ölçülebilirse o zaman bu göstergeler birleştirilerek bir girişimcilik ölçümü elde edilebilir. Bunun dışında, girişimciliğin bazı boyutları tanımlanarak, belirli bir zamanda herhangi bir boyut alanındaki karşılıklı girişimsel faaliyet düzeyleri belirlenerek karşılaştırmalar yapmakta mümkün olabilir (Iversen vd., 2008: 17).

Girişimciliği ölçmeye yönelik yapılan çalışmalar incelendiğinde, bir takım genel yöntemlerin ön plana çıktığı görülmektedir. Bunlardan birincisi öz istihdam oranının kullanılmasıdır. Öz istihdam oranı, öz istihdam sayısının emek gücüne oranlanmasıyla elde edilmekte ve ülkeler arasında girişimciliğin karşılaştırılmasında kullanılmaktadır. İkinci olarak, öz istihdam oranının modifikasyonlarından oluşan modellerin kullanıldığı görülmektedir. Burada ise yenilikçilik gibi girişimciliğin diğer yönlerini en iyi temsil edecek göstergelerin oluşturulmasıyla girişimciliğin ölçülmesine çalışılmaktadır. Bu anlamda işletme sahipliği oranı, işletmelerin açılış ve kapanış oranları gibi göstergeler kullanılarak değerlendirmeler yapmak mümkündür. Diğer ölçüm yöntemi olarak Küresel Girişimciliği İzleme (Global Entrepreneurship Monitor -GEM) ve Toplam Girişimsel Faaliyet Endeksi gibi yaklaşımlarla da girişimciliği ölçmek mümkündür. Bunun dışında yenilikçiliği, girişimcilik güdülerini ve girişimcilerin gelişme ve varlıklarını devam ettirme yönünden performanslarını ölçmeye yönelik çalışmaların yapıldığı da görülmektedir. Ayrıca şunu belirtmek gerekir ki, hiçbir ölçüm diğerinden daha yüksek bir üstünlük göstermemektedir. Her bir ölçüm sisteminin kendi güçlü ve zayıf yönleri bulunmakta ve seçilen ölçüm yönteminin de araştırma sonuçlarını etkilemesi kaçınılmaz bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır (Iversen vd, 2008:18-36).

Girişimci kentlerin değerlendirilmesinde ise, hem girişimciliğin hem de kentlerin çok boyutluluğunun bulunması ve ayrıca kentlerin gelişen yapılar olmasından dolayı, bir yapısal çerçevenin kurulması zorunlu olmaktadır. Bunun için kentlerin, girişimcilerin yetişmesi yönünde sağladığı avantajları, kentin girişimci çekmedeki potansiyelini ve kentin mevcut durumunu ortaya koyan çoklu göstergelerden oluşan bir yapının kurulması gerekmektedir. Bu çerçevede baktığımızda farklı çalışmalarda girişimci kentin ölçümüne ilişkin farklı yapıların kurulduğu görülmektedir.

Bu yapılardan birisi olarak Endeavor Brasil 2014 çalışmasında kurulan yapı bir örnek olarak verilebilir. Bu yapının yedi belirleyen üzerine kurulduğu görülmektedir. Bu belirleyenler düzenleyici çevre, altyapı, piyasa koşulları, sermaye erişimi, yenilikçilik, beşeri sermaye ve kültürden oluşmaktadır. Ayrıca her belirleyen kendi içerisinde iki alt belirleyene ayrılmıştır. Düzenleyici çevre zaman süreci ve vergi maliyetleri olmak üzere iki alt belirleyenden oluşmaktadır. Zaman süreci alt belirleyeni girişimcilerin işlemleri gerçekleştirmede ihtiyaç duyduğu zaman ve para işlemlerinin gerçekleşme süreçlerini belirlemeye yönelik bir belirleyendir. Altyapı belirleyeni ise ülke içi ulaşım ve kentsel koşullar alt yapılarından oluşmaktadır. Piyasa koşulları belirleyeni ise ekonomik kalkınma ve potansiyel müşteriler alt belirleyenlerinden oluşmaktadır. Sermaye erişimi ise borçlanma üzerinden mevcut sermaye ve riskli sermaye erişimleri alt yapılarından oluşmaktadır. Yenilikçilik ise yatırım yoğunluğu ve yenilikçilik oluşturma potansiyelinden oluşmaktadır. Beşeri sermaye ise temel emeğin kalitesi ve erişimi ile yüksek becerili emeğin kalite ve erişimi alt belirleyenlerinden oluşmaktadır. Kültür belirleyeni ise girişimsel potansiyel ve girişimsel imaj alt belirleyenlerinden oluşmaktadır.

Yapısal bir çerçeve sunma açısından Küresel Girişimcilik Endeksi diğer bir örnek olarak verilebilir. GEI, girişimciliği ekonomik ve kurumsal unsurlara dayalı olarak çok farklı bir şekilde tanımlamakta ve buna göre bir yapı sunmaktadır. Bu yaklaşıma göre, örneğin Kenya ekonomisinin özgü yapısı içindeki yerel bir bahçıvanlık girişimi, Silikon Vadisi'ndeki sosyal medyaya yönelik girişimsel faaliyetten önemli farklılıklar göstermektedir. Bu farklılıkları ortaya koymak için GEI, kurumsal yapısı içerisinde, girişimciliğin güdüleyicileri olan ekonomik ve demografik faktörlerin mevcut durumlarını yansıtan değişkenleri de içeren bir yapı oluşturmaktadır. Dolayısıyla ulusal kurumları tanımlayan verilerle, bireysel düzeyde girişimcilik verilerini birleştirmektedir. GEI,

Girişimsel Ekosistem Modelinde girişimciliği “İstek, Yetenek ve Davranış” olmak üzere üç temel unsura dayandırmaktadır. Kentlerin girişimsel ekosistemlerinin ayrıntılı şekilde açıklandığı endekste, kentlerin girişimsel açıdan genel koşullarını, bireysel düzeyde girişimsel tutumlarını, yetenek ve isteklerini birleştirmeye çalışmaktadır. Piyasa yapısı, altyapı, Ar-Ge sistemi, finansal sektör, kamu ve eğitim sektörü olmak üzere yedi ana belirleyenden hareketle, kentlerin “Girişimsel Genel Koşulları Modeli” açıklanmaktadır.

3. Yazın Taraması

Yazında girişimci kentlerin değerlendirilmesine ilişkin farklı analiz yöntemleri kullanılarak yapılmış sınırlı sayıda uygulamalı çalışma bulunmaktadır. Burada bu çalışmalara ilişkin bir yazın özeti sunulmakla birlikte, girişimciliğin belirleyenlerine yönelik yapılmış kimi çalışmalara da değinilmektedir.

Acs ve diğerleri (2016) tarafından hazırlanan Küresel Girişimcilik Endeksi (GEI) çalışması sonucuna göre, ABD 86.2 endeks skoru ile girişimcilikte ilk sırada yer almaktadır. ABD’yi sırasıyla Kanada (79.5), Avusturalya (78.0) ve Danimarka (76.0) izlemektedir. İlk on ülke Dünya girişimcilik kapasitesinin yüzde 52’sini oluşturmaktadır. Türkiye 52.7 endeks değeriyle 132 ülke arasında 28. sırada yer almaktadır. Çad ise 9.9 endeks değeriyle en son sırada yer almaktadır.

Kaliforniya Devlet Üniversitesi Ekonomik Kalkınma Merkezinin (CED), 2015 yılında yapmış olduğu çalışma, bölge ekonomisinde yenilikçilik, girişimcilik ve beşeri sermaye etkilerini değerlendirmektedir. Çalışmada 2008-2013 dönemi esas alınarak, ekonomik performans, beşeri sermaye, girişimsel sermaye, yenilik faaliyeti ve mekânsal kaliteyi içeren beş gösterge üzerinden dokuz bölge (Portland, Yuba City, Fresno, Medford, Boise, Sacramento, Tri County, Redding, Reno) değerlendirilmiştir. Sonuç olarak girişimsel çevre konusunda ilk sırayı Portland alırken, yenilik faaliyeti alanında ise ilk sırayı Yuba City’nin aldığı görülmektedir. Boise’nin ise özellikle girişimsel açıdan işletme açılması ve işletmelerin gelişimi için oldukça elverişli bir bölge olduğu ifade edilmektedir.

Girişimciliğin yenilik, ekonomik ilerleme ve kalkınmayı beslediği düşüncesinden hareketle yapılan ve bizim araştırmamız için de büyük oranda referans kaynağı olan bir diğer çalışma; “2014 Brezilya Girişimcilik Endeksi”dir (Endeavor: 2014). Çalışmada Brezilya’daki büyük şehirlerin (14 şehir) girişimsel ekosistemleri analiz edilmekte ve işletmelerin gelişimi için daha uygun şartların neler olduğu belirlenmeye çalışılmaktadır. 2014 Brezilya Girişimcilik Endeksi için 7 temel belirleyenden oluşan bir çalışma yapısı kurulmaktadır. Bu belirleyenler düzenleyici çevre, altyapı ve erişilebilirlik, piyasa koşulları, sermaye erişimi, yenilik ve girişimcilik, beşeri sermaye ve eğitim ve kültür’den oluşmaktadır. Her bir belirleyen ise iki alt belirleyenden oluşmakta ve toplamda 14 alt belirleyen söz konusu olmaktadır. Çalışma sonucunda Florianopolis kenti 7.53’lük genel endeks puanıyla ilk sırada yer almaktadır. Bunu 7.46 endeks değeriyle Sao Paulo, 7.16 endeks değeriyle Vitoria izlemektedir. 4.53’lük endeks değeriyle Salvador girişimci kent bağlamında en son sırada yer almaktadır.

Bianchi ve Biffignandi (2012) ise yaptıkları çalışmada girişimciliğin olası belirleyenlerini endeks yöntemiyle elde etmeye çalışmaktadırlar. Çalışmalarında, girişimcilikle ilgili faktörleri somutlaştırmak üzere ekonometrik yöntemler (logit ve regresyon) kullanmaktadırlar. Elde edilen bulgular, eğitim düzeyinin, aynı sektörde iş deneyimine sahip olmanın ve girişimcinin aynı zamanda ücretli çalışan konumunda bulunmasının, girişimcilikte pozitif faktörler olduğunu göstermektedir.

Garcia (2011) ise yaptığı çalışmada, Avrupa’daki şehirlerde girişimciliğin belirleyenlerini analiz etmeye çalışmıştır. Çalışmada girişimciliğin özellikle son yıllarda ekonomik gelişme ve yeniliğin bir kaynağı olarak anahtar bir rol oynadığına değinilmiş ve girişimciliği belirlemede yaratıcılığın önemli bir unsur olduğu vurgulanmıştır. Çalışmada 22 Avrupa ülkesinden 209 kent analize dahil edilmiş ve 1999-2010 periyodu üçer dönem şeklinde incelenmiştir. Girişimsel dinamizmi belirlemek üzere en küçük kareler yöntemi (OLS) ve Random Effect gibi ekonometrik analizlerden ve Temel Bileşenler Analizinden yararlanılmıştır. Ayrıca girişimsel dinamizmi etkileyen önemli etkileri ayırtmak ve kentlerin ekonomik performansları ile yaratıcılık arasında ilişkiyi belirlemek üzere Eklektik Yapı (Eclectic Framework) oluşturulmuştur. Nihai olarak çalışma sonucunda en büyük girişimcilik oranı Doğu Avrupa Kentlerinde gözlemlenmiş ve bunu sırasıyla Batı ve Kuzey Avrupa

kentleri izlemiştir. Son sırada ise Güney Avrupa Kentleri yer almıştır. Ayrıca başkentlerin diğer kentlere nazaran avantajlara sahip oldukları gözlemlenmiştir.

Anokhin ve diğerleri (2011) yaptıkları çalışmada, Veri Zarflama Analizi ve Malmquist endeks yaklaşımlarını kullanarak, girişimcilik fırsatlarının temellerini incelemektedirler. Çalışmada 1993-2002 dönemi ve 66 ülke verisi kullanılmakta ve girişimcilik fırsatlarının makro düzeyde ölçülmesinde Veri zarflama Analizinin ve Malmquist Verimlilik Endeksinin nasıl kullanılabileceği üzerinde durulmaktadır.

Şahin ve diğerleri (2011) yaptıkları çalışmalarında, Hollanda örneğinden hareketle göçmen girişimcilerin kentsel ekonomide üstlendikleri rolü incelemiştir. Çalışmada göçmen girişimcilerin birçok üretken yetkinliğe sahip olduğu ve bundan dolayı yeni girişimcilik türleri geliştirme eğilimlerine sahip oldukları belirtilmektedir. Performans sonuçları varyasyon göstermekle birlikte, birçok göçmen girişimcinin yüksek performans gösterdiği tespit edilmektedir.

Xu (2010), yaptığı çalışmada Küresel Girişimcilik İzleme Modeline (GEM) dayalı olarak Shenzhen'de girişimsel çevrenin mevcut durumunu incelemiştir. Çalışmada uzman görüşlerine de başvurularak Shenzhen'deki girişimsel çevrenin dokuz yönü analiz edilmiştir. Sonuç olarak, Shenzhen'in girişimsel çevre bakımından Shanghai ve diğer bütün bölgelerden daha iyi durumda olduğu sonucuna varılmıştır.

Sutter ve Stough (2009) yaptıkları çalışmada, girişimciliği ölçmeye çalışmışlar ve buradan hareketle Amerika'daki belirli kentsel alanların ekonomik gelişim problemlerini incelemiştir. Çalışmada emek, sermaye, bilgi sermayesi ve girişimsel sermaye olmak üzere dört değişken kullanılmış ve Veri Zarflama Analizi tekniği uygulanmıştır.

Acs ve Szerb (2009), yaptıkları diğer bir çalışmada, Hollanda örneğinden hareketle girişimcilik durum analizi yapmışlardır. Çalışmada, girişimsel tutum, girişimsel faaliyet ve girişimsel istek olmak üzere ekonomik gelişmenin çeşitli aşamalarına ilişkin üç alan belirlenmiş ve bunlara ilişkin 31 değişken kullanılmıştır. Bu değişkenlerden hareketle Küresel Girişimcilik ve Kalkınma Endeksi (GEINDEX) denilen bir yeni endeks oluşturulmuştur. Çalışma sonucunda Hollanda da Girişimsel performansa ilişkin olarak firma büyümesi, işgücü, eğitim sistemi ve yenilik olmak üzere dört zayıf halkanın varlığına işaret edilmiştir.

Acs ve diğerleri (2008) yaptıkları çalışmada, 2001-2006 dönemi için Küresel Girişimciliği İzleme (GEM) veri tabanını kullanarak 34 dünya kenti için girişimcilik endeksleri oluşturmuşlardır. Çalışma sonucunda ilginç bulgular elde edilmiştir. Bunlardan birincisi, kuramlara da uygun olarak, en büyük kentlerin ülkelerden daha fazla girişimci bulundurduğu sonucuna ulaşmışlardır. İkincisi, en az girişimci ülkelerde, kent/ülke farklılıklarının çok daha büyük olduğu gözlemlenmiştir. En önemli kent/ülke farklılığı Almanya ve Japonya'da görülmüştür.

Acs ve Armington (2004), yaptıkları çalışmada ise istihdam artışı ve girişimsel faaliyet arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmada 394 yerel ekonomik bölge ve 6 endüstriyel sektöre ait veriler kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda, istihdam artışı ve girişimsel faaliyet arasında güçlü bir ilişki tespit edilmiştir.

Türkiye'de girişimci kentlerin değerlendirmesi konusunda yapılmış uygulamalı çalışmalar çok sınırlı olmakla birlikte, kent rekabetçiliği ve kentlerin sürdürülebilirliği konularında yapılan çalışmalar bulunmaktadır. Kent rekabetçiliği konusunda yapılan çalışmalardan bazısını: Alkin ve diğerleri (2007), Dursun (2013), URAK (2009-2010), EDAM (2009), Şeker ve diğerleri (2013-2014), Eroğlu ve diğerleri (2014) şeklinde örneklendirmek mümkündür. Türkiye'deki kentlerin sürdürülebilirliğini inceleyen uygulamalı çalışmalardan bazısı ise: Taşdoğan ve diğerleri (2014), MasterCard Worldwide ve Boğaziçi Üniversitesi (2011), Yazar (2006), Tosun (2013), Altuntaş ve Türker (2012).

4. Göstergeler ve Verilerin Tanımlanması

Girişimciliğin yenilik, ekonomik ilerleme ve kalkınmayı beslediği düşüncesinden hareketle yapılan ve bu çalışma için de büyük oranda referans kaynağı olan Endeavor Brasil 2014 çalışmasındaki göstergeler esas alınarak bu çalışma için göstergeler belirlenmiştir. Ancak anket çalışması yapılmamış olmasından ve bazı verilerin ikincil kaynaklardan temin edilememesinden

dolayı, Endeavor Brasil 2014 çalışma yapısındaki gibi alt belirleyenler ele alınmamış, doğrudan belirleyenler altında oluşturulan göstergelerden hareketle analiz yapılmıştır. Aynı zamanda Endeavor Brasil 2014 çalışmasında kullanılan kimi göstergeler Türkiye için mevcut olmadığından, belirleyenleri göstereceği düşünülen başka veriler ele alınmıştır. Endeavor Brasil 2014 çalışmasında, düzenleyici çevre, altyapı, piyasa koşulları, sermaye erişimi, yenilik, beşeri sermaye ve kültür belirleyenleri olmak üzere 7 belirleyen ele alınmıştır. Ayrıca her bir belirleyen için alt belirleyenler (14 adet) belirlenmiştir. Bu alt belirleyenler altında 44 gösterge yer almaktadır. Endeavor Brasil 2014 çalışmasında kullanılan belirleyenler, alt belirleyenler ve göstergeler Tablo 1’de gösterilmiştir. Bu çalışmada ise veri elde etmedeki kısıtlardan dolayı yedi belirleyen altında 30 gösterge dikkate alınarak analiz yapılmıştır. Bu çalışmada kullanılan belirleyenler ve göstergeler de Tablo 2’de sunulmaktadır.

TABLO. 1. Girişimci Kentlerin Belirleyenleri ve Göstergeleri

BELİRLEYENLER (7)	ALT BELİRLEYENLER (14)	GÖSTERGELER (44)
DÜZENLEYİCİ ÇEVRE (REGULATORY ENVIRONMENT)	1. İşlem Süreci	<ul style="list-style-type: none"> Bir işletmenin açılma zamanı Mimari projeler için onay zamanı Mahkeme kayıtları yoğunluğu Elektrik enerjisi sağlama süreci Gerçek tahmini kayıtları elde etme zamanı
	2. Vergi Maliyeti	<ul style="list-style-type: none"> Küçük ve Orta İşletmelerde Etkili Vergileme Ortalama Emlak Vergisi Oranı
ALTYAPI	3. Kentlerarası Ulaşım	<ul style="list-style-type: none"> Yol Geçiş Yoğunluğu Doğrudan Uçuş Sayısı En Yakın liman Mesafesi
	4. Kent Koşulları	<ul style="list-style-type: none"> İnternet Erişimi Elektrik Maliyeti Ortalama m² Maliyeti Ev/iş Gidiş ve Dönüş Süresi Araç Hırsızlık Oranı
PIYASA KOŞULLA RI	5. Ekonomik Gelişme	<ul style="list-style-type: none"> Reel GSYİH Büyüme Toplam GSYİH
	6. Müşteri Portföyü	<ul style="list-style-type: none"> Şirket Başına Kamu Harcamaları Kişi Başı Gelir İlave Hizmet Değerleri
SERMAYE ERİŞİMİ	7. Borçlanma Yoluyla Mevcut Sermaye	<ul style="list-style-type: none"> GSYİH Kredi Uygulamaları
	8. İşletme Sermayesine Erişim	<ul style="list-style-type: none"> % Nispi VC+GC % Nispi PE Sermaye Başına Para
YENİLİK	9. Yatırım Yoğunluğu	<ul style="list-style-type: none"> S&T Kamu Harcaması Özel Yenilik Harcaması
	10. Genel Yatırım Potansiyeli	<ul style="list-style-type: none"> Patent Başvuruları STEM Çalışanlarının Oranı Şirket Bağlantısı STEM’de Çalışan Ms ve Drs
BEŞERİ SERMAYE	11. Temel İşgücü Niteliği ve Erişimi	<ul style="list-style-type: none"> Orta Öğrenim Mezunu Yüksek Okul Mezunu Teknik Kurs Kaydı IDEB Mezunu(MS) IDEB Mezunu
	12. Yüksek Nitelikli İşgücü ve Erişimi	<ul style="list-style-type: none"> Kurs Mezunu (%) Yönetici Pozisyonu Ortalama Maaş Toplam Nitelikli Kurs Öğrencisi Yüksek Nitelikli Kurs Öğrencisi
KÜLTÜR	13. Girişim Potansiyeli	<ul style="list-style-type: none"> Girişimcilik Potansiyeli Gerçek Girişimciler

	14. Girişimcilik İmajı	<ul style="list-style-type: none"> • Ülke Gelişiminde Girişimciliğin Önemi • Girişimcilikte Aile Teşviki • Medya Girişim Algısı
--	------------------------	--

Kaynak. Endeavor Brasil, 2014.

Tablo 2. Çalışmada Kullanılan Belirleyenler ve Göstergeler

BELİRLEYENLER (7)	GÖSTERGELER (30)
DÜZENLEYİCİ ÇEVRE	<ul style="list-style-type: none"> • Kurulan Şirketlerin Oranı • Kurulan Kooperatiflerin Oranı • Kapanan Şirketlerin Oranı • Kapanan Kooperatiflerin Oranı • Kişi Başı Üretilen Vergi Miktarı • Sanayi Elektrik Tüketiminin Payı
ALTYAPI	<ul style="list-style-type: none"> • Karayolu Taşımacılığı Yoğunluğu • Doğrudan Uçuşların Sayısı • Kişi başı toplam Elektrik Tüketimi • Kişi Başına Düşen İnternet Erişimi • Kişi Başı Çevresel Harcama • Hırsızlık Oranı
PIYASA KOŞULLARI	<ul style="list-style-type: none"> • Toplam GSYİH • Reel GSYİH Büyümesi • Kişi Başı Gelir • Kişi Başı Katma Değer
SERMAYE ERİŞİMİ	<ul style="list-style-type: none"> • Kişi Başına Kredi • Kişi Başına Mevduat • Şube Başına Nüfus
YENİLİK	<ul style="list-style-type: none"> • Patent Başvuru Oranı • Faydalı Model ve Marka Tescil Oranı • Endüstriyel Tasarım Oranı
BEŞERİ SERMAYE	<ul style="list-style-type: none"> • Ortaöğretim (Lise) Net Okullaşma Oranı • Yüksek Okul ve Fakülte Mezunu Oranı • Teknik Kurs Mezunlarının Oranı • İş Gücüne Katılım Oranı
KÜLTÜR	<ul style="list-style-type: none"> • Kütüphane Başına Nüfus • Sinema Seyirci Oranı • Tiyatro Seyirci Oranı • Kitap Yararlanma Oranı

Kaynak. Endeavor Brasil, 2014, çalışmasından yazar tarafından uyarlanmıştır.

Düzenleyici çevre belirleyeni altında kurulan şirket oranı, kurulan kooperatif oranı, kapanan şirket oranı, kapanan kooperatif oranı, kişi başına üretilen vergi ve sanayi elektrik tüketiminin payı değişkenleri yer almaktadır. Bu değişkenlerden kurulan şirket oranı, kurulan kooperatif oranı, kapanan şirket oranı ve kapanan kooperatif oranı değişkenleri, il bazında kurulan şirket ve kooperatif sayılarının Türkiye’de kurulan toplam şirket ve kooperatif sayılarına oranlanmasıyla elde edilmiştir. Kişi başına üretilen vergi miktarı göstergesi ise il bazında tahakkuk eden vergi miktarının il nüfusuna oranlanmasıyla elde edilmiştir. Sanayi elektrik tüketimi payı ise il bazında sanayi sektöründe kullanılan elektrik tüketim miktarının, il bazında toplam elektrik tüketimi miktarına oranlanmasıyla

elde edilmiştir*. Bu göstergelerin seçilmesiyle işletmelerin çalışma ortamları dikkate alınmaya çalışılmıştır. Şirketlerin açılma oranları veya kapanma oranları şirketlerin işlem yapma zorluklarını yansıtmada birer gösterge olabileceği düşünülmüştür. Benzer şekilde vergi tahakkukları da, ilde ticari faaliyet yapma açısından mevcut durumu yansıtmada bir gösterge olarak kabul edilmiştir. Vergi tahakkuku ne kadar yüksekse yapılan işlemlerin sayısı o kadar fazla olacaktır anlamına gelmektedir. İşlem sayısının fazlalığı ise bir bakıma işlem yapma kolaylığını yansıtacaktır. Benzer durum sanayi elektrik kullanımı içinde geçerlidir.

Altyapı belirleyeni altında, karayolu taşımacılığı yoğunluğu, doğrudan uçuş sayısı, kişi başı elektrik tüketimi, kişi başına internet erişimi, kişi başına çevresel harcama ve hırsızlık oranı değişkenleri kullanılmıştır. Karayolu taşımacılığı yoğunluğu il ve devlet yolu uzunluğunun illerin yüz ölçümüne oranlanmasıyla elde edilmiştir. Doğrudan uçuş sayısı olarak toplam ticari uçak trafiği il dağılım sayılarının logaritmik değerleri kullanılmıştır. Ancak Aydın, Manisa, Mersin, Sakarya ve 2013 yılı itibariyle Ordu'da havalimanı bulunmadığından dolayı bu illere ilişkin veriler Karayolları Genel Müdürlüğü iller arası mesafe değerlerine bakılarak en yakın ilin uçuş değerleri, il nüfuslarına göre dağıtılarak elde edilmiştir. Kişi başı çevresel harcama, toplam belediye çevresel harcamasının il nüfusuna oranlanmasıyla elde edilmiştir. Çevreye yönelik harcamaların büyüklüğü, çevreye duyarlılığı ve çevresel iyileşmenin bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Kentin girişimcileri çekmede önemli unsurlarından biri de çevre kalitesine sahip olmasıdır. Bu nedenle analize bu değişkende dahil edilmiştir. Kişi başına internet erişimi değişkeni toplam internet, kullanımının il nüfusuna oranlanmasıyla elde edilmiştir. Hırsızlık oranı ise illerde işlenen hırsızlık suçunun ilde işlenen toplam suç içerisindeki payları dikkate alınarak hesaplanmıştır.

Piyasa koşulları belirleyeni altında, toplam GSYİH, reel GSYİH artışı, kişi başı gelir ve kişi başı katma değer değişkenleri yer almaktadır. Çalışmada kullanılan GSYİH ve reel GSYİH büyümesi değerleri, Başıhoş (2016)'un "Gelişmişlik Göstergesi Olarak Gece Işıkları: İller Arası Gelir Eşitsizlikleri Ne Durumda?" çalışmasındaki verilerden yararlanılarak elde edilmiştir. Çalışmada, TÜİK'in 2001 yılından bu yana açıklamadığı il bazında GSYİH rakamları, gece ışıkları verisi kullanılarak 2001-2013 aralığı için reel değer üzerinden elde edilmiştir. İl bazında elde edilen gece ışıkları verileri sinyal sürecekleme ile filtrelenmiş ve 2001 ışık verisi 100 olacak şekilde 2001-2013 arasında bütün illerin ışıklarındaki oransal büyüme hesaplanmıştır. Daha sonra TÜİK tarafından en son 2001 yılında açıklanan 1987 fiyatlarıyla il bazında GSYİH ile normalize edilen ışık değerleri çarpılmıştır. Böylelikle 2001-2013 arasında il bazında 1987 fiyatlarıyla temsili GSYİH hesaplanmış ve 2005 sabit dolar fiyatlarına çevrilmiştir. Çalışmayı yapanlar gece ışıkları verisinin ekonomik büyüklüğün ölçümünde güvenilir ve güçlü bir veri kaynağı olduğunu ifade etmişlerdir. GSYİH değeri hesaplanmayan ya da eksik hesaplanan alt bölgeler için temsil gücü yüksek bir ölçüm sağladığını belirtmişlerdir.

Çalışmada kullanılan reel GSYİH büyümesi illerin 2001-2013 büyüme rakamlarının ortalaması alınarak hesaplanmıştır. Kişi başı gelir göstergesi olarak il bazında kişi başı başına reel GSYİH değerinin (1-(Gini katsayısı))'yla çarpımından elde edilen ağırlıklandırılmış değerleri kullanılmıştır. Gini değerleri TÜİK Eşdeğer Hanehalkı Kullanılabilir fert gelirine göre gini katsayıları 2006-20014 verilerinden 2013 yılı verisinden elde edilmiştir. İl bazında Gini değerlerine ulaşılmadığından dolayı, Türkiye İBBS,1 düzeyinde bulunan veriler, bölge içerisinde yer alan iller için sabit kabul edilerek elde edilmiştir. Kişi başı katma değer verisi ise il bazında olmadığından Türkiye İBBS, 2. düzey verilerindeki değerler iller için esas alınarak elde edilmiştir.

Sermaye erişimi belirleyeni altında, kişi başına kredi, kişi başına mevduat ve şube başına nüfus değişkenleri yer almaktadır. Kişi başına kredi ve kişi başına mevduat değişkenleri, il bazında kullanılan nakdi kredilerin ve toplam mevduatların il nüfusuna oranlanmasıyla elde edilmiştir. Şube başına nüfus değişkeni ise il nüfusunun ildeki toplam kamu ve özel sermayeli bankaların şube sayılarına bölünmesiyle elde edilmiştir.

* Analizde kullanılmak üzere gerçek kişi kurulan işletme ve kapanan işletme değerlerini yansıtan göstergeler ile il bazında elektrik tahsilat miktarları göstergeleri de ele alınmış, ancak diğer göstergelerle yüksek korelasyon gösterdikleri için analizde kullanılmamışlardır.

Yenilik belirleyeni ise patent başvuru oranı, faydalı model ve marka tescil oranı ve endüstriyel tasarım oranı değişkenlerinden oluşmaktadır. Patent başvuru oranı, faydalı model ve marka tescil oranı ve endüstriyel tasarım oranları, patent başvuru sayısı, faydalı model ve marka tescil sayısı ve endüstriyel tasarım sayılarının il bazında girişimci sayısına oranlanmasıyla elde edilmiştir.[†]

Beşeri sermaye belirleyeni altında, ortaöğretim (lise) net okullaşma oranı, yüksekokul ve fakülte mezunu oranı, teknik kurs mezunlarının oranı ve işgücüne katılım oranı değişkenleri yer almaktadır. Ortaöğretim (lise) net okullaşma oranı değişkeni doğrudan TÜİK veri tabanından elde edilmiştir. Yüksekokul ve Fakülte Mezunu oranı ise yüksekokul ve fakülte mezunu sayısının il bazında 20-49 yaş nüfus değerlerine bölünmesiyle oluşturulmuştur. Teknik kurs mezunlarının oranı göstergesi 2013-2014 öğretim yılı sonunda, Halk Eğitim Merkezi, Mesleki Eğitim Merkezi, 3308 Kapsamında Açılan Kurslar, Kız Teknik Öğretim Olgunlaşma Enstitüsü, Turizm Eğitim Merkezi, Özel Muhtelif Kurslar, Özel Eğitim Okulu, Özel Etüt Eğitim Merkezi, Rehberlik ve Araştırma Merkezi ve Bilim ve Sanat Merkezi gibi eğitim kurumlarını bitiren 15-22 ve 23-44 yaş aralığındaki kursiyer sayısı, 15-44 yaş aralığındaki il nüfus değerlerine bölünerek elde edilmiştir. İşgücüne katılım oranı da doğrudan TÜİK veri tabanından elde edilmiştir.

Kültür belirleyeni başlığı altında kütüphane başına nüfus, sinema seyirci oranı, tiyatro seyirci oranı ve kitap yararlanma oranı değişkenleri kullanılmıştır. Kütüphane başına nüfus değişkeni, il nüfusunun kütüphane sayısına bölünmesiyle elde edilmiştir. Sinema seyirci oranı ve tiyatro seyirci oranları ise, sinema ve tiyatroya gidenlerin sayısının il nüfusuna bölünmesiyle elde edilmiştir. Kitaptan yararlanma oranı ise, kitaptan yararlanma sayısının il nüfusuna oranlanmasıyla elde edilmiştir.

Çalışmada kullanılan göstergelere ilişkin temel istatistiki tanımlayıcılar Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Değişkenlere İlişkin Temel Tanımlayıcı İstatistikler

Değişkenler	Birim	Maksimum	Minimum	Ortalama	Standart Sapma
Kurulan Şirketlerin Oranı	Oran	0.40	0.00	0.03	0.07
Kurulan Kooperatiflerin Oranı	Oran	0.11	0.00	0.02	0.02
Kapanan Şirketlerin Oranı	Oran	0.50	0.00	0.03	0.09
Kapanan Kooperatiflerin Oranı	Oran	0.11	0.00	0.02	0.03
Sanayi Elektrik Tüketiminin Payı	%	0.07	0.00	0.03	0.02
Kişi Başı Üretilen Vergi Miktarı	Değer	26650	706	3865	5266
Karayolu Taşımacılığı Yoğunluğu	Oran	1.21	0.05	0.13	0.21
Doğrudan Uçuşların Sayısı	log	5.60	2.47	3.90	0.71
Kişi başı toplam Elektrik Tüketimi	Değer	7268	829	2636	1439
Kişi Başına Düşen İnternet Erişimi	Değer	0.62	0.23	0.38	0.09
Kişi Başı Çevresel Harcama	Değer	332	36	121	65
Hırsızlık Oranı	Oran	0.19	0.06	0.13	0.03
Toplam GSYİH	log	5.07	3.44	4.07	0.36
Reel GSYİH Büyümesi	%	0.06	0.03	0.04	0.01
Kişi Başı Gelir	Değer	11415	1614	5540	2113
Kişi Başı Katma Değer	Değer	13865	3515	8238	3036
Kişi Başına Kredi	Oran	32.47	1.93	8.66	6.33
Kişi Başına Mevduat	Oran	0.49	0.00	0.02	0.09
Şube Başına Nüfus	Sayı	27723	5846	11851	5643
Patent Başvuru Oranı	Oran	0.004	0	0.001	0.001
Faydalı Model ve Marka Tescil Oranı	Oran	0.0436	0.0026	0.0131	0.0087
Endüstriyel Tasarım Oranı	Oran	0.0094	0	0.0016	0.0020

[†]Patent tescil oranı başlangıçta dikkate alınmış ancak korelasyon matrisine bakıldığında, patent tescil oranı ve patent başvuru oranı arasında yüzde 97'lik bir korelasyon ilişkisi olduğu görülmüştür. Bundan dolayı da patent tescil oranı değişkenler arasından çıkarılmıştır.

Ortaöğretim (Lise) Net Okullaşma Oranı	Oran	91.40	46.45	76.78	10.94
Yüksek Okul ve Fakülte Mezunu Oranı	Oran	0.31	0.05	0.17	0.06
Teknik Kurs Mezunlarının Oranı	Oran	0.23	0.07	0.13	0.04
İş Gücüne Katılım Oranı	Oran	57.70	37.20	50.24	5.50
Kütüphane Başına Nüfus	Sayı	393346	36511	102695	68401
Sinema Seyirci Oranı	Oran	0.9887	0.0434	0.4444	0.2596
Tiyatro Seyirci Oranı	Oran	0.2110	0.0085	0.0672	0.0482
Kitap Yararlanma Oranı	Oran	0.9049	0.0316	0.2592	0.1687

Çalışmada 30 Ana Kent belediyesine sahip illerin verileri kullanılmıştır. Bu veriler TÜİK, Adli Sicil Ve İstatistik Genel Müdürlüğü, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü, Gelir İdaresi Başkanlığı, Karayolları Genel Müdürlüğü, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı, Türkiye Patent Enstitüsü, veri kaynaklarından elde edilmiştir. Çalışmada 2013 yılı esas alınmıştır. 2013 yılının esas alınmasındaki gerekçe sonraki yıllara ilişkin verilerin söz konusu veri tabanlarında mevcut olmaması ve bu verilere ulaşamamasıdır.

5. Yöntem

Bu çalışmadaki uygulama, Endeavor Brasil, (2014) Girişimci Kent Endeksi çalışmasında uygulanan endeksleme yöntemi esas alınarak yapılmıştır. Ekonomik, sosyal ve kurumsal boyutlardan oluşan endeks, Türkiye’de Ana Kent Belediyelerine sahip 30 kent için elde edilen göstergeler (bkz. Tablo 2) baz alınarak hesaplanmıştır. Bu endeksin hesaplanmasındaki amaç, özellikle kamu yöneticileri ve diğer tüm yardımcı kuruluşlar için, kentlerin girişimsel faaliyetlerine ilişkin mevcut durumlarını ortaya koyarak, girişimsel faaliyetlerin kentlerin gelişimine katkı sağlaması konusunda bir ön çalışma olarak katkı sağlamaktır. Ayrıca bu konuda yapılacak diğer çalışmalar için de yardımcı olmaktadır.

Bir endeks sıralaması geliştirmede karşılaşılabilecek temel zorluklardan biri belirleyenlerin ölçümüdür. Sunulan her bir belirleyenin ne olduğu sezgisel olarak tanımlanabilse de, her bir belirleyen için uygun ölçümü yapmak yine de çok karmaşık bir durumdur. Çünkü hiçbir gösterge tek başına belirleyenleri ölçmede yeterli değildir. Ancak bütün göstergeler dikkate alındığında girişimsel performansın açıklaması ile ilgili bazı yönleri sunmak mümkün hale gelebilir (Endavor, 2014: 90).

Belirleyenleri oluşturmak için elde edilen göstergeler farklı şekillerde ölçülmüş ve çok farklı niceliklerle sunulmuştur. Örneğin göstergeler içinde yer alan yüksek eğitim göstergesi nüfusun bir oranı iken, toplam GSYİH göstergesi parasal bir değişkendir. Bu farklı ölçüm birimlerine sahip göstergeleri birleştirebilmek için alt belirleyen belirlenmiş ve ortalaması 0 ve standart sapması 1 olan bir skorla göstergeler standartlaştırılmıştır. Bu geleneksel ve farklı kaynaklardan gelen değişkenleri karşılaştırmada uygun bir yöntemdir. Buradan hareketle aşağıdaki formül kullanılarak, her bir kent için gösterge skoru, gösterge değerinden 30 kentin ortalaması çıkarılarak ve standart sapmasına bölünerek elde edilmiştir (Endavor, 2014: 90).

$$Gösterge(k') = \frac{Gösterge(k) - Ortalama (Göstergeler)}{Standart Sapma (Göstergeler)}$$

Her bir alt belirleyen ise, o alt belirleyeni oluşturan göstergelerin standartlaştırılmış değerlerinin toplamından oluşmaktadır. Alt belirleyenlerin standartlaştırılması, bir alt belirleyenin sadece diğerlerinden daha fazla değişken içermesinden dolayı daha yüksek bir ortalama değer sunmasını engeller. Bundan dolayı, sıfır ortalamalı skor üzerine odaklanma yerine, göstergelerde yapıldığı gibi tüm gösterge sayısının ortalamasından hareket edilir. Örneğin iki alt belirleyenden oluşan bir belirleyenden hareketle her bir kentin diğer kentlere kıyasla durumunu gösteren skorun, her zaman ortalaması 4 ve standart sapması 1 olacaktır.

$$Alt belirleyen(x) = Gösterge(1') + Gösterge(2') + \dots + Gösterge(k')$$

$$Alt Belirleyen(x') = \frac{Alt Belirleyen(x) - Ortalama(Alt Belirleyenler)}{Standart Sapma(Alt Belirleyenler)} + 4$$

Buradaki en önemli unsurlardan birisi, göstergelerin bir alt belirleyen içerisindeki ağırlıklarının aynı olmasıdır. Sıralama ve diğer karşılaştırma araçları, ister istemez farklı göstergeleri ağırlıklandırmak ve göstergeleri birleştirmek için keyfi ölçütlerin (eşdeğer ağırlıklar belirlense bile) benimsenmesini gerektirir. Tercihlerin keyfiliğinden kaçınmanın uygun bir yolu, belirleyenleri, alt belirleyenleri ve göstergeleri dikkatli değerlendirmektir. Bu çalışmada değişkenler için ağırlık benimsenmesi yerine, hiyerarşik olarak organize edilmelerine karar verilmiştir.

Alt belirleyenler kategorisi oluşturulduktan sonra, her bir belirleyeninin sonucu tekrar standart sapması 1 ve ortalaması 4 olan tüm standartlaştırılmış değerlerin basit toplamından oluşmakta ve her bir alt belirleyen her zaman her bir belirleyen içinde aynı ağırlığa sahip olmaktadır.

$$Belirleyen = Alt\ Belirleyen(1') + Alt\ Belirleyen(2') + \dots + Alt\ Belirleyen(k')$$

$$Belirleyen(x) = \frac{Belirleyen(x) - Ortalama(Belirleyenler)}{Standart\ Sapma(Belirleyenler)} + 4$$

Dikkat edilmesi gereken diğer bir husus, değişkenlerin dönüştürülmesi ve standartlaştırılmasının bir sonucu olarak elde edilen belirleyenlerin nihai değerlerinin ve bundan hareketle yapılan sıralamaların ve nihai endeks değerlerinin göreceli olduğudur. Örneğin alt yapı belirleyeninde birinci sıraya konumlanan bir kent, 7.63 gibi değer almışsa, bu o şehrin girişimsel faaliyetleri karşılamada mükemmel bir alt yapıya sahip olma konusunda (10-7.63) 2.37'lik bir uzaklık noktasında bulunduğu anlamına gelmemektedir. Belirleyenlerden hareketle kentler için verilen değerler, sadece nispi durumlarını gösterir ve 30 kentin tam ortalamasından her bir kentin ne kadar uzak olduğunu gösterir. Verilerin standartlaştırılması yapıldıktan sonra alt endeksler şu şekilde hesaplanmaktadır (Alkin ve diğerleri, 2007:230):

$$Endeks_j = \left(\frac{\sum_i A_{ji} X_{ji}}{\sum_i A_{ji}} \right)$$

A_{ji} =j ana değişkeninin i'inci alt değişkeninin ağırlığı.

X_{ji} =j ana değişkeninin i'inci alt değişkeninin normalize edilmiş değeri.

Nihai endeks oluşturulurken alt endekslerin ağırlıklandırılmasında, Endeavor Brasil 2014 çalışmasındaki ağırlıklar kullanılmıştır. Nihai ağırlıklar, düzenleyici çevre belirleyeni için 1.5, altyapı belirleyeni için 2, piyasa koşulları belirleyeni için 1, sermaye erişimi belirleyeni için 1.5, yenilik belirleyeni için 1.5, beşeri sermaye belirleyeni için 2 ve kültür belirleyeni için 1 olarak alınmıştır (Endeavor Brasil, 2014:94).

6. Bulgular

Çalışma sonucunda elde edilen bulgular tablolar şeklinde aşağıda sunulmaktadır. Düzenleyici çevre belirleyeninin içerisinde yer alan göstergelerden hareketle yapılan değerlendirme sonuçları Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Düzenleyici Çevre Açısından İllerin Sıralaması ve Skorları

İLLER	SKOR
İSTANBUL	7.90
ANKARA	6.13
İZMİR	5.15
KOCAELİ	4.84
BURSA	4.64
KONYA	4.28
MERSİN	4.20
KAYSERİ	4.14
TEKİRDAĞ	4.10
ANTALYA	4.03

BALIKESİR	4.01
MANİSA	4.01
SAKARYA	3.97
DENİZLİ	3.95
KAHRAMANMARAŞ	3.80
GAZİANTEP	3.80
ESKİŞEHİR	3.79
ADANA	3.78
SAMSUN	3.51
MUĞLA	3.49
HATAY	3.47
AYDIN	3.43
MALATYA	3.34
MARDİN	3.31
ERZURUM	3.27
DİYARBAKIR	3.27
ORDU	3.25
ŞANLIURFA	3.14
TRABZON	3.07
VAN	2.91

Tablo değerlerinden de görüleceği üzere İstanbul kenti 7.9 skor ile düzenleyici çevre açısından ilk sırayı alırken, bu ili 6.13'lük skorla Ankara ve 5.15'lik skorla İzmir izlemektedir. Son sırada ise 2.91'lik skoruyla Van ili gelmektedir. Burada dikkat çekici bir durum birinci sıradaki il ile sonuncu sıradaki ilin skorları arasındaki büyük farklılıktır. Ayrıca skorların ortalamasının 4 olduğu göz önünde bulundurulduğunda, bu ortalamanın üzerinde yalnızca 12 il yer almakta, geriye kalan 18 il ise ortalamanın altında yer almaktadır.

Alt yapı belirleyenin içerisinde yer alan göstergelerden hareketle yapılan değerlendirme sonuçları Tablo 5'te gösterilmiştir. Buna göre Antalya ili 6.60'lık skor ile alt yapı açısından birinci sırada gelirken, bu ili sırasıyla 5.97'lik skoruyla İstanbul ve 5.76'lık skoruyla Kocaeli izlemektedir. Son sırada ise 2.38'lik skoruyla Van ili gelmektedir.

Tablo 5. Alt Yapı Belirleyeni Açısından İllerin Sıralaması ve Skorları

İLLER	SKOR
ANTALYA	6.60
İSTANBUL	5.97
KOCAELİ	5.76
İZMİR	5.63
ANKARA	5.14
TEKİRDAĞ	4.94
BURSA	4.47
SAKARYA	4.40
MUĞLA	4.28
MERSİN	4.03
ESKİŞEHİR	4.03
ADANA	4.02
GAZİANTEP	3.90
HATAY	3.90
KONYA	3.74

AYDIN	3.72
KAYSERİ	3.69
SAMSUN	3.66
DENİZLİ	3.63
MANİSA	3.61
BALIKESİR	3.50
TRABZON	3.49
MALATYA	3.37
DİYARBAKIR	3.21
ERZURUM	3.09
MARDİN	3.04
KAHRAMANMARAŞ	3.01
ORDU	2.94
ŞANLIURFA	2.86
VAN	2.38

Piyasa koşulları belirleyenin içerisinde yer alan göstergelerden hareketle yapılan değerlendirme sonuçları Tablo 6'da gösterilmiştir. Buna göre Ankara ili 5.70'lık skor ile piyasa koşulları açısından birinci sırada gelirken, bu ili sırasıyla 5.62'lik skorla Kocaeli ve 5.54'lik skorla İzmir izlemektedir. Son sırada ise 2.09'luk skorla Van ili gelmektedir.

İLLER	SKOR
ANKARA	5.70
KOCAELİ	5.62
İZMİR	5.54
İSTANBUL	5.12
MANİSA	5.11
BURSA	4.98
SAKARYA	4.84
AYDIN	4.52
ESKİŞEHİR	4.48
DENİZLİ	4.46
ADANA	4.35
MUĞLA	4.22
KAYSERİ	4.18
HATAY	4.14
SAMSUN	4.04
ORDU	4.02
BALIKESİR	3.99
MERSİN	3.97
TRABZON	3.94
ANTALYA	3.86
TEKİRDAĞ	3.77
GAZİANTEP	3.50
DİYARBAKIR	3.43
KONYA	3.38
MALATYA	3.24
ŞANLIURFA	2.74
KAHRAMANMARAŞ	2.38

ERZURUM	2.22
MARDİN	2.16
VAN	2.09

Tablo 6. Piyasa Koşulları Belirleyeni Açısından İllerin Sıralaması ve Skorları

Sermaye erişimi belirleyenin içerisinde yer alan göstergelerden hareketle yapılan değerlendirme sonuçları Tablo 7’de gösterilmiştir. Buna göre Tekirdağ ili 7.61’lik skor ile sermaye erişimi açısından birinci sırada gelirken, bu ili sırasıyla 6.20’lik skorla İstanbul ve 5.29’lık skorla Ankara izlemektedir. Son sırada ise 3.05’lik skorla Trabzon ili gelmektedir. Önceki üç belirleyende son sırayı alan Van ilinin sermaye erişimi açısından 30 il içinde beşinci sırada yer alması ilginç bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 7. Sermaye Erişimi Belirleyeni Açısından İllerin Sıralaması ve Skorları

İLLER	SKOR
TEKİRDAĞ	7.61
İSTANBUL	6.20
ANKARA	5.29
ŞANLIURFA	5.25
VAN	5.13
DİYARBAKIR	4.49
GAZİANTEP	4.36
KAHRAMANMARAŞ	4.03
HATAY	3.98
MARDİN	3.97
KOCAELİ	3.85
ANTALYA	3.76
İZMİR	3.69
MALATYA	3.69
BURSA	3.68
DENİZLİ	3.64
ADANA	3.63
KAYSERİ	3.60
ERZURUM	3.52
MANİSA	3.50
SAMSUN	3.49
ORDU	3.46
MERSİN	3.44
ESKİŞEHİR	3.42
KONYA	3.39
AYDIN	3.27
SAKARYA	3.25
BALIKESİR	3.18
MUĞLA	3.16
TRABZON	3.05

Yenilik belirleyenin içerisinde yer alan göstergelerden hareketle yapılan değerlendirme sonuçları Tablo 8’de gösterilmiştir. Buna göre İstanbul ili 6.74’lük skor ile yenilik belirleyeni açısından birinci sırada gelirken, bu ili sırasıyla 6.04’lük skorla Kayseri ve 5.60’lık skorla Bursa izlemektedir. Son sırada ise 2.87’lik skorla Van ili gelmektedir.

Tablo 8. Yenilik Belirleyeni Açısından İllerin Sıralaması ve Skorları

İLLER	SKOR
İSTANBUL	6.47
KAYSERİ	6.05
BURSA	5.60
KOCAELİ	5.39
GAZİANTEP	5.08
ANKARA	5.06
KONYA	5.06
ESKİŞEHİR	4.66
İZMİR	4.54
TEKİRDAĞ	4.29
SAKARYA	4.24
DENİZLİ	4.14
ADANA	3.73
MANİSA	3.71
ANTALYA	3.56
TRABZON	3.49
KAHRAMANMARAŞ	3.48
MERSİN	3.46
BALIKESİR	3.44
HATAY	3.42
MALATYA	3.33
SAMSUN	3.32
AYDIN	3.28
MUĞLA	3.20
ERZURUM	3.07
MARDİN	3.07
DİYARBAKIR	3.03
ORDU	3.00
ŞANLIURFA	2.98
VAN	2.87

Beşeri sermaye belirleyenin içerisinde yer alan göstergelerden hareketle yapılan değerlendirme sonuçları Tablo 9’da gösterilmiştir. Buna göre Muğla ili 5.39’luk skor ile beşeri sermaye belirleyeni açısından birinci sırada gelirken, bu ili sırasıyla 5.05’lik skorla Antalya ve 4.88’lik skorla Trabzon izlemektedir. Son sırada ise 1.75’lik skorla Diyarbakır ili gelmektedir.

Tablo 9. Beşeri Sermaye Belirleyeni Açısından İllerin Sıralaması ve Skorları

İLLER	SKOR
MUĞLA	5.39
ANTALYA	5.05
TRABZON	4.88
AYDIN	4.84
İZMİR	4.84
KOCAELİ	4.83
SAKARYA	4.77
ANKARA	4.76

BALIKESİR	4.71
ESKİŞEHİR	4.63
TEKİRDAĞ	4.58
MALATYA	4.56
SAMSUN	4.47
KAYSERİ	4.35
DENİZLİ	4.30
MANİSA	4.30
BURSA	4.15
HATAY	4.14
ORDU	4.12
MERSİN	4.02
KONYA	3.90
ADANA	3.68
İSTANBUL	3.55
ERZURUM	3.42
KAHRAMANMARAŞ	3.19
GAZİANTEP	2.93
VAN	2.04
MARDİN	2.01
ŞANLIURFA	1.88
DİYARBAKIR	1.75

Kültür belirleyenin içerisinde yer alan göstergelerden hareketle yapılan değerlendirme sonuçları Tablo 10'da gösterilmiştir. Buna göre İstanbul ili 6.94'lük skor ile kültür belirleyeni açısından birinci sırada gelirken, bu ili sırasıyla 5.87'lik skorla Eskişehir ve 5.55'lik skorla Konya ili izlemektedir. Son sırada ise 2.24'lük skorla Van ili gelmektedir.

Tablo 10. Kültür Belirleyeni Açısından İllerin Sıralaması ve Skorları

İLLER	SKOR
İSTANBUL	6.94
ESKİŞEHİR	5.87
KONYA	5.55
MALATYA	4.99
TRABZON	4.98
ANKARA	4.77
ANTALYA	4.50
ADANA	4.47
İZMİR	4.35
DENİZLİ	4.30
SAMSUN	4.30
BURSA	4.29
KOCAELİ	4.26
AYDIN	3.97
ERZURUM	3.87
MERSİN	3.85
SAKARYA	3.68
DİYARBAKIR	3.50
ŞANLIURFA	3.45

ORDU	3.44
GAZİANTEP	3.42
BALIKESİR	3.33
MUĞLA	3.33
MANİSA	3.28
HATAY	3.28
KAYSERİ	3.16
TEKİRDAĞ	3.08
KAHRAMANMARAŞ	2.79
MARDİN	2.73
VAN	2.24

Belirleyenlerin ağırlıklı ortalamalarından oluşan nihai endeks değerleri ve bu endeks değerlerine göre illerin sıralaması Tablo 11’de gösterilmiştir. Buna girişimcilik bağlamında 5.80’lik endeks değeriyle İstanbul ili birinci sırada gelmektedir. İstanbul ilini Ankara (5.21) ve Kocaeli (4.97) illeri izlemektedir. Girişimcilik açısından ana kent belediyesine sahip 30 kent içerisinde en son üç sırayı ise sırasıyla Şanlıurfa (3.10), Mardin (2.92) ve Van (2.83) illeri almaktadır.

İLLER	Endeks Değeri
İSTANBUL	5.80
ANKARA	5.21
KOCAELİ	4.97
İZMİR	4.81
TEKİRDAĞ	4.77
ANTALYA	4.60
BURSA	4.49
ESKİŞEHİR	4.37
SAKARYA	4.25
KAYSERİ	4.22
KONYA	4.09
DENİZLİ	4.04
MUĞLA	3.99
MANİSA	3.93
AYDIN	3.89
ADANA	3.88
TRABZON	3.85
MERSİN	3.84
GAZİANTEP	3.83
SAMSUN	3.83
MALATYA	3.79
BALIKESİR	3.79
HATAY	3.78
ORDU	3.49
KAHRAMANMARAŞ	3.26
ERZURUM	3.24
DİYARBAKIR	3.15
ŞANLIURFA	3.10
MARDİN	2.92

Tablo 11. Girişimci Kent Endeks Değerleri

Skorların ortalaması dört olduğundan otuz ilin on ikisi ortalamanın üzerinde yer alırken, 18 il ortalamanın altında yer almaktadır.

Sonuç

Temel üretim faktörlerinden biri olan girişimci, ekonomi biliminin özellikle son yıllarda üzerinde yoğunlaştığı konulardan biridir. Özellikle girişimciliğin ekonomik gelişme ve yeniliğin önemli bir kaynağı olarak görülmesi iktisatçıların konunun üzerinde yoğunlaşmasını artırmaktadır. Girişimciler, yenilikçi fırsatlar oluşturmak için, yeni ürünler, süreçler, malzemeler, hizmet ve organizasyon yöntemleri sağlamanın kaynaklarını birleştirmektedirler.

Girişimciliğin kentlerle bir arada değerlendirilmesi süreci ise; 20. Yüzyılın sonlarına denk gelmektedir. Sanayi toplumundan bilgi toplumuna; bilgi toplumundan, iletişim ve enformasyon çağına geçişle birlikte mekândan bağımsızlaşan üretim ve sermaye birikiminin merkezi konumu kentlerdir. Küreselleşen dünya ekonomisinin bir sonucu olan bu durum, kentleri ekonomik faaliyetlerin yürütüldüğü en temel alanlara dönüştürmüştür. Böylelikle, küresel dünyanın mekânsal organizasyonlarının en önemlisi olan kentler; gerek girişimcilerin gerekse de kentsel gelişmenin merkezi olma rolünü üstlenmişlerdir. Girişimsel faaliyetlerin en etkin yürütülebileceği kentsel mekânlar, aynı zamanda ülkelerin ve dünyanın ekonomik gelişmelerinde temel belirleyicilerden biri olmaktadır.

Ülkemizdeki kentlerin girişimcilik ekosistemlerinin incelenmesi ve girişimsel performanslarının belirlenmesine yönelik yapılan bu araştırma; Türkiye'deki 30 Ana Kent Belediyelerine Sahip İllerin örneğinden hareket eden bir ön çalışma niteliğindedir.

Çalışma sonucunda elde edilen bulgulara göre; İstanbul kenti 7.9 skor ile düzenleyici çevre belirleyeni, 6.74'lük skor ile yenilik belirleyeni ve 6.94'lük skor ile kültür belirleyeni açısından ilk sırada yer alırken, Antalya ili 6.60'lık skor ile alt yapı açısından il sırada, Ankara ili 5.70'lık skor ile piyasa koşulları açısından il sırada, Tekirdağ ili 7.61'lik skor ile sermaye erişimi açısından ilk sırada ve Muğla ili 5.39'lük skor ile beşeri sermaye belirleyeni açısından il sırada yer almaktadır.

Girişimci Kent endeks değeri açısından ise 5.80'lik endeks değeriyle İstanbul ili birinci sırada gelmektedir. İstanbul ilini Ankara (5.21) ve Kocaeli (4.97) illeri izlemektedir. Girişimcilik açısından Ana Kent belediyesine sahip 30 kent içerisinde en son üç sırayı ise sırasıyla Şanlıurfa (3.10), Mardin (2.92) ve Van (2.83) illeri oluşturmaktadır.

Kaynaklar

- Acs, Z. J., Szerb, L. ve Autio, E. (2016). Global Entrepreneurship Index 2016, The Global Entrepreneurship and Development Institute (GED), Washington, D. C. USA. http://zs.thulb.uni-jena.de/receive/jportal_jparticle_00147736.
- Acs, Z. ve Szerb, I. (2009). The Global Entrepreneurship Index (GEINDEX), Foundations and Trends® in Entrepreneurship, 5(5):341-435.
- Acs, Z., Bosma, N. ve Sternberg, R. (2008). The Entrepreneurial Advantage of World Cities; Evidence from Global Entrepreneurship Monitor Data, Jena Economic Research Papers, No:63, ISSN 1864-7057, www.jenecon.de.
- Acs, Z. ve Armington, C. (2004). Employment Growth and Entrepreneurial Activity in Cities, Regional Studies, 38(8):911-927.
- Alkin, K., Bulu, M. ve Kaya, H. (2007). İllerarası Rekabet Endeksi: Türkiye'deki İllerin Rekabetçilik Seviyelerinin Göreceli Olarak Ölçülebilmesi İçin Bir Yaklaşım. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 11(6):221-235.
- Altuntaş, C. ve Türker, D. (2012). Sürdürülebilir Tedarik Zincirleri: Sürdürülebilirlik Raporlarının İçerik Analizi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 14(3):39-64.

- Anochin S., Wincent J. ve Autio, E. (2011). Operationalizing Opportunities in Intrepreneurship Research: Use of Data Envelopment Analysis, *Small Business Economics*, 37(1):39–57.
- Başıhoş, S. (2016). Gelişmişlik Göstergesi olarak Gece Işıkları: Ulusal Ölçekte ve İl Bazında GSYH Tahmini, *Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (tepaV)*, Mayıs, N201617.
- Bianchi, A. ve Biffignandi, S. (2012). A New Index of Entrepreneurship Measure. *Journal of Marketing Development & Competitiveness*, 6(4):1-17.
- Candan, E., Akbey, F. ve Başer, N. E. (2004). Bilgi Ekonomisi ve Birikim Sürecinin Mekândan Kopması, 3. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi, 25-26 Kasım, Eskişehir, s.341 -350, (<http://iibf.ogu.edu.tr/kongre/bildiriler/08-03.pdf>).
- CED, (2015). 5th Annual Economic Scorecard, Center for Economic Development California State University, Chico, (www.cedcal.com).
- Dursun, İ. T. (2013). Manisa'nın Rekabetçilik Düzeyi Üzerine Bir Değerlendirme. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (3):518-530.
- EDAM, Ekonomi ve Dış Politika Araştırmalar Merkezi, (2009). Türkiye İçin Bir Rekabet Endeksi. İstanbul: Ekonomi ve Dış Politika Araştırmalar Merkezi, www.edam.org.tr. s:1-56.
- Endeavor Brasil, (2014). Entrepreneurial City Index; Brazill 2014, (<http://www.endeavor.org/insight/brazils-2014-entrepreneurial-city-index>, Erişim Tarihi:21.03.2016).
- Eroğlu, O. ve Yalçın, A. (2014). Yeni Bir Rekabet Formu Olan Kent Rekabetçiliğine Yönelik Literatür Taraması. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 4 (1):19-42.
- Garcia, A. B. (2011). Analysing the Determinants of Entrepreneurship in European Cities, The European Chair on Intellectual Capital Management, Working Paper Series, No.2011-2A.
- Harvey, D. (2003). Sosyal Adalet ve Şehir, (Çev.Mehmet Moralı), Metis Yayınları, İstanbul.
- Iversen, J., Jørgensen, R. Malchow-Møller, N. (2008). Defining and Measuring Entrepreneurship, *Foundations and Trends in Entrepreneurship*, 4(1):1-63.
- Jessop, B. (2006). Hegemonya, Post-Fordizm ve Küreselleşme Ekseninde Kapitalist Devlet, (Der. Özkazanç, A. ve Yarar, B.), İletişim Yayınları, İstanbul.
- Kızıılçelik, S. (2000). Sosyoloji Yazıları 2, Anı Yayınevi, Ankara.
- Koch, M. (2003). Social Inclusion and Cris is after Fordism, The 6th Conference of the European Sociological Association: "Aging Societies, New Sociology", September 23th to 26th, 2003 Murcia, Spain, s.1-23. (http://www2.cddc.vt.edu/digitalfordism/fordism_materials/Koch_III_Revised.pdf).
- Mastercard Worldwide ve Boğaziçi Üniversitesi. (2011). Türkiye'nin Şehirleri Sürdürülebilirlik Araştırması, Nisan 2011, İstanbul, (<http://www.eso.org.tr/>).
- Newman, P. ve Thornley, A. (2005). Planning World Cities Globalization and Urban Politics, Palgra ve Macmillan, New York.
- Özışık, F. U. (2012). Küreselleşme-Yerelleşme Sürecinde Kentsel Yönetişim: Kalkınma Ajansları ve İzmir Örneği, *Kent Kültürü ve Yönetimi Hakemli Elektronik Dergisi*, 5(4):129-145.
- Özkan, Y. E. ve Sıdal, Ö. (2008). Kentin Dönüşümü ve Yoksulluk, *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 6(24):22-49.
- Sönmez Ö. İ. (2005). Kentsel Dönüşüm Süreçlerinde Aktörler-Beklentiler Riskler, *Kentsel Dönüşüm, Ege Mimarlık* 1(53):16-21.

- Şahin, M., Baycan, T. ve Nijkamp P. (2011). The Economic Importance of Migrant Entrepreneurship: An Application of Data Envelopment Analysis in The Netherlands, Townand Regional Planning, 59:16-23.
- Şahin, Y. (2010). Kentleşme Politikası, Murathan Yayınevi, Trabzon.
- Şeker, M., Saldanlı, A. ve Bektaş, H. (2013-2014). Kayseri Rekabet Endeksi. Orta Anadolu Kalkınma Ajansı, www.kayserto.org.tr. ISBN: 978-605-86616-5-3. s. 1-137.
- Şener, H. E. (2003). Yeni Sağ'ın Yerellik Söylemindeki Değişimi Anlamlandırmak, Kamu Yönetimi Dünyası Dergisi, 4(16):2-11.
- Yazar, H. K. (2006). Sürdürülebilir Kentsel Gelişme Çerçevesinde Orta Ölçekli Kentlere Dönük Kent Planlama Yöntem Önerisi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- Xu, H. (2010). A Research of Entrepreneurial Environment Evaluation of Shenzhen Based on GEM, Journal of Sustainable Development, 3(3):151-156.
- Taşdoğan, C., Mollavelioğlu, M., Ş. ve Mihçı, H. (2014). Türkiye'nin Çevresel Sürdürülebilirliğinin Kategorik Veri Zarflama Analizi ile Değerlendirilmesi. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 69 (1):141-164.
- Topal, A. (2004). Kavramsal Olarak Kent Nedir ve Türkiye'de Kent Neresidir? Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(1):276-294.
- Tosun, E. K. (2013). Sürdürülebilir Kentsel Gelişim Sürecinde Kompakt Kent Modelinin Analizi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 15(1):103-120.
- URAK, (2009-2010). İllerarası Rekabetçilik Endeksi. Uluslararası Rekabet Araştırmaları Kurumu, İstanbul: www.urak.org. s.1-228.